

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Stanovisko Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k záverečnej správe kontaktnej skupiny EÚ – USA na vysokej úrovni pre spoločné využívanie informácií a ochranu súkromia a osobných údajov

(2009/C 128/01)

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 286,

so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, a najmä na jej článok 8,

so zreteľom na smernicu Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 z 18. decembra 2000 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi Spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov, a najmä na jeho článok 41,

PRIJAL TOTO STANOVISKO:

I. ÚVOD – KONTEXT STANOVISKA

1. Predsedníctvo Rady Európskej únie 28. mája 2008 v súvislosti s nadchádzajúcim samitom EÚ, ktorý sa konal 12. júna 2008, oznámilo COREPER-u, že kontaktná skupina EÚ – USA na vysokej úrovni pre spoločné využívanie informácií a ochranu súkromia a osobných údajov (ďalej len „KSVÚ“) dokončila svoju správu. Táto správa sa zverejnila 26. júna 2008 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Dokument Rady č. 9831/08, dostupný na webovej stránke: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/news/index_en.htm

2. Správa sa zameriava na identifikáciu spoločných zásad ochrany súkromia a údajov ako prvého kroku k výmene informácií so Spojenými štátmi na účel boja proti terorizmu a závažnej nadnárodnej trestnej činnosti.

3. Predsedníctvo Rady vo svojom oznámení uvádza, že by uvítalo každý návrh v súvislosti s krokmi nadväzujúcimi na túto správu, a najmä reakcie na odporúčania týkajúce sa ďalšieho postupu identifikovaného v správe. EDPS reaguje na túto výzvu vydaním nasledujúceho stanoviska, ktoré vychádza zo zverejneného súčasného stavu, a bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek ďalšie stanovisko, ktoré by mohol zaujať pri zvažovaní vývoja tejto otázky.

4. EDPS konštatuje, že KSVÚ vykonávala činnosť v kontexte, v rámci ktorého sa najmä po 11. septembri 2001 rozvinula výmena údajov medzi USA a EÚ, a to prostredníctvom medzinárodných dohôd alebo iných druhov nástrojov. Medzi ne patria dohody Europolu a Eurojustu so Spojenými štátmi, a tiež dohody o osobnom zázname o cestujúcom a prípad Swift, ktorý viedol k výmene listov medzi úradníkmi EÚ a USA s cieľom stanoviť minimálne záruky ochrany údajov ⁽²⁾.

⁽²⁾ — Dohoda medzi Spojenými štátmi americkými a Európskym policajným úradom zo 6. decembra 2001 a Doplnková dohoda medzi Europolom a USA o výmene osobných údajov a súvisiacich informácií, zverejnená na webovej stránke Europolu, — Dohoda medzi Spojenými štátmi americkými a Eurojustom o súdnej spolupráci zo 6. novembra 2006, zverejnená na webovej stránke Eurojustu, — Dohoda medzi Európskou úniou a Spojenými štátmi americkými o spracovaní a postupovaní údajov z osobného záznamu o cestujúcom (PNR) leteckými dopravcami Ministerstvu vnútornej bezpečnosti Spojených štátov amerických (DHS) (Dohoda o PNR z roku 2007), podpísaná v Bruseli 23. júla 2007 a vo Washingtone 26. júla 2007, Ú. v. EÚ L 204, 4.8.2007, s. 18, — Výmena listov medzi orgánmi USA a EÚ o Programe na sledovanie financovania terorizmu, 28. júna 2007.

5. Okrem toho EÚ dojednala a odsúhlasila podobné nástroje umožňujúce výmenu osobných údajov s ďalšími tretími krajinami. Príkladom z poslednej doby je dohoda medzi Európskou úniou a Austráliou o spracúvaní a prenose údajov zo záznamu o cestujúcom (PNR) s pôvodom v Európskej únii leteckými dopravcami Austrálskej colnej správe⁽³⁾.
6. Na základe týchto súvislostí sa zdá, že okruh žiadostí orgánov presadzovania práva z tretích krajín o osobné údaje sa stále rozširuje a že sa aj ich zameranie rozširuje z tradičných vládnych databáz na iné typy súborov, najmä na súbory údajov, ktoré zbiera súkromný sektor.
7. Ako dôležitý súvisiaci prvok EDPS tiež pripomína, že otázka prenosu osobných údajov do tretích krajín v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach sa rieši v rámcovom rozhodnutí Rady o ochrane osobných údajov spracúvaných v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach⁽⁴⁾, ktoré sa pravdepodobne prijme do konca roka 2008.
8. Možno očakávať, že transatlantická výmena informácií bude len rásť a dotkne sa aj ďalších sektorov, v ktorých sa osobné údaje spracovávajú. V takomto kontexte je dialóg o „transatlantickom presadzovaní práva“ vítaný a zároveň citlivý. Vítaný v tom zmysle, že by mohol poskytnúť jasnejší rámec pre výmenu údajov, ku ktorej dochádza alebo dochádzať bude. Je však aj citlivý, keďže takýto rámec by mohol legalizovať rozsiahle prenosy údajov v určitej oblasti (presadzovanie práva), v ktorej je vplyv na jednotlivcov obzvlášť závažný a v ktorej sú prísne a spoľahlivé bezpečnostné opatrenia a záruky o to potrebnéjšie⁽⁵⁾.
9. V tomto stanovisku sa v nasledujúcej kapitole zaoberáme súčasným stavom a ďalším možným postupom. V kapitole III sa sústreďujeme na rozsah pôsobnosti a povahu nástroja, ktorý by umožňoval výmenu informácií. V kapitole IV tohto stanoviska sa zo všeobecného pohľadu analyzujú právne otázky spojené s obsahom novej dohody. Riešia sa v nej také otázky ako napríklad podmienky posudzovania úrovne ochrany poskytovanej v Spojených štátoch a preberá sa otázka použitia regulačného rámca EÚ ako kritéria s cieľom posúdiť túto úroveň ochrany. V tejto kapitole sa tiež uvádzajú základné požiadavky, ktoré by sa mali do takejto dohody zahrnúť. Napokon v kapitole V tohto stanoviska sa uvádza analýza zásad ochrany súkromia, ktoré tvoria prílohu správy.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 213, 8.8.2008, s. 49.

⁽⁴⁾ Rámcové rozhodnutie Rady o ochrane osobných údajov spracúvaných v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, verzia z 24. júna 2008 je dostupná na webovej stránke: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossierId=193371

⁽⁵⁾ Pokiaľ ide o nevyhnutnosť jasného právneho rámca, pozri kapitoly III a IV tohto stanoviska.

II. SÚČASNÝ STAV A ĎALŠÍ MOŽNÝ POSTUP

10. EDPS hodnotí súčasný stav nasledovne. Dosiahol sa určitý pokrok smerom k vymedzeniu spoločných noriem v oblasti výmeny informácií a ochrany súkromia a osobných údajov.
11. Doteraz sa však neskončili prípravné práce na žiadnom type dohody medzi EÚ a USA. Je potrebná ďalšia práca. V samotnej správe KSVÚ sa uvádza viacero nedoriešených otázok, z ktorých najvýznamnejšou je otázka „nápravy“. Pretrvávajú nesúhlasné postoje k otázke potrebného rozsahu justičného opravného prostriedku⁽⁶⁾. Päť ďalších nedoriešených otázok bolo identifikovaných v kapitole 3 tejto správy. Z tohto stanoviska ďalej vyplýva, že doteraz nie je vyriešených mnoho ďalších otázok, napríklad otázky týkajúce sa rozsahu pôsobnosti a povahy nástroja výmeny informácií.
12. Keďže v správe sa ako uprednostňovaná možnosť uvádza záväzná dohoda – aj EDPS je za túto možnosť – o to viac sa vyžaduje obozretnosť. Predtým, než sa bude môcť dosiahnuť dohoda, je potrebné vykonať ďalšie dôkladné a dôsledné prípravy.
13. A napokon, podľa EDPS by bolo najlepšie uzatvoriť dohodu na základe Lisabonskej zmluvy, samozrejme v závislosti od nadobudnutia jej platnosti. Na základe Lisabonskej zmluvy by skutočne nevznikla právna neistota v súvislosti s deliacou čiarou medzi piliermi EÚ. Navyše by sa zaručilo plné zapojenie Európskeho parlamentu, ako aj justičná kontrola zo strany Súdneho dvora.
14. Za týchto okolností by najlepším ďalším postupom bolo vypracovanie usmernení vedúcich k novej dohode v neskoršej etape. Takéto usmernenia by mohli obsahovať nasledujúce prvky:
 - usmernenia zamerané na pokračovanie práce KSVÚ (alebo akejkolvek inej skupiny), ako aj harmonogram,
 - v úvodnej etape rokovanie a možnú dohodu o základných otázkach, ako napríklad rozsahu pôsobnosti a povahe dohody,
 - ďalšie rozpracovanie zásad ochrany údajov na základe jednotného chápania týchto základných otázok,
 - zapojenie zúčastnených strán v rôznych etapách postupu,
 - pokiaľ ide o európsku stranu, riešenie inštitucionálnych obmedzení.

⁽⁶⁾ Strana 5 správy, písm. C.

III. ROZSAH PÔSOBNOSTI A POVAHA NÁSTROJA VÝMENY INFORMÁCIÍ

15. Podľa názoru ESDP má zásadný význam, aby sa jasne vymedzil rozsah pôsobnosti a povaha možného nástroja, vrátane zásad ochrany údajov, ako prvý krok ďalšieho vývoja takéhoto nástroja.
16. Pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti, dôležitými otázkami, ktoré by sa mali zodpovedať, sú:
- kto sú zapojené subjekty, tak v rámci oblasti presadzovania práva, ako aj mimo nej;
 - na čo je zameraný „účel presadzovania práva“ a ako súvisí s inými účelmi, ako napríklad s národnou bezpečnosťou a konkrétnejšie s kontrolou hraníc a verejným zdravím;
 - ako tento nástroj zodpovedá perspektíve priestoru všeobecnej transatlantickej bezpečnosti.
17. Vymedzením povahy by sa mali vyjasniť tieto otázky:
- ak je to opodstatnené, v rámci ktorého piliera sa bude o nástroji rokovať;
 - či bude nástroj záväzný pre EÚ a USA;
 - či bude mať priamy vplyv v tom zmysle, že bude zahŕňať práva a povinnosti jednotlivcov, ktoré možno presadzovať pred justičným orgánom;
 - či nástroj samotný bude umožňovať výmenu informácií alebo bude stanovovať minimálnu normu pre výmenu informácií, ktorá sa doplní osobitnými dohodami;
 - ako bude tento nástroj súvisieť s platnými nástrojmi; bude ich zohľadňovať, nahradí ich, alebo ich doplní?

III. 1. Rozsah pôsobnosti nástroja

Zapojené subjekty

18. Hoci v správe KSVÚ sa jasne neuvádza presné vymedzenie rozsahu pôsobnosti budúceho nástroja, možno ho odvodiť zo zásad uvedených v správe, a to že rozsahom pôsobnosti

sa predpokladá pokrytie tak prenosov medzi subjektmi súkromného a verejného sektora (7), ako aj medzi orgánmi verejnej moci.

— Medzi subjektmi súkromného a verejného sektora:

19. EDPS vidí ako logickú uplatniteľnosť budúceho nástroja na prenosy medzi subjektmi súkromného a verejného sektora. Vývoj takéhoto nástroja sa uskutočňuje v súvislosti so žiadosťami americkej strany o informácie od súkromných strán predkladanými v posledných rokoch. EDPS konštatuje, že subjekty súkromného sektora sa z hľadiska presadzovania práva stávajú systematickým zdrojom informácií, či už je to na úrovni EÚ alebo na medzinárodnej úrovni (8). Prípád SWIFT bol významným precedensom, keď bola súkromná spoločnosť požiadaná o systematický hromadný prenos údajov orgánom presadzovania práva v treťom štáte (9). Získavanie údajov PNR od leteckých spoločností má rovnakú logiku. EDPS už vo svojom stanovisku k návrhu rámcového rozhodnutia pre európsky systém PNR spochybnil zákonnosť tohto trendu (10).
20. Existujú ešte dva ďalšie dôvody na odmietnutie začlenenia prenosov medzi subjektmi súkromného a verejného sektora do rozsahu pôsobnosti budúceho nástroja.
21. Po prvé, takéto začlenenie by mohlo mať nežiaduci účinok v rámci územia samotnej EÚ. EDPS má vážne obavy, že ak sa údaje súkromných spoločností (ako sú napríklad finančné inštitúcie) budú v zásade prenášať do tretích krajín, mohlo by to vyvolať silný tlak na rovnaké sprístupnenie údajov rovnakého druhu orgánom presadzovania práva v rámci EÚ. Systém PNR je príkladom takéhoto nežiaduceho vývoja, ktorý sa začal hromadným zberom údajov o cestujúcich zo strany USA, aby sa potom transponoval aj do interného európskeho kontextu (11) bez toho, aby sa jasne preukázala potrebnosť a proporionalita tohto systému.
22. Po druhé, EDPS vo svojom stanovisku k návrhu Komisie o osobných záznamoch EÚ o cestujúcich nastolil tiež otázku rámca ochrany údajov (prvý alebo tretí pilier)

(7) Pozri najmä kapitolu 3 správy nazvanú „Nedoriešené otázky týkajúce sa transatlantických vzťahov“, bod 1: „Konzistentnosť v oblasti povinností súkromných subjektov počas prenosu údajov“.

(8) K tejto otázke pozri stanovisko EDPS z 20. decembra 2007 k návrhu rámcového rozhodnutia Rady o využívaní údajov z osobných záznamov o cestujúcich (PNR) na účely vynucovania práva, Ú. v. EÚ C 110, 1.5.2008, s. 1. „Pôvodne existovalo jasné oddelenie činností v oblasti vynucovania práva a súkromnom sektore, keď úlohy v trestnom konaní vykonávali osobitne určené orgány, najmä policajné sily, a od subjektov súkromného sektora sa v jednotlivých prípadoch vyžadovalo oznámenie osobných údajov týmto orgánom činným v trestnom konaní. V súčasnosti je tendencia uložiť subjektom súkromného sektora povinnosť systematicky spolupracovať na účely vynucovania práva“.

(9) Pozri stanovisko 10/2006 pracovnej skupiny článku 29 z 22. novembra 2006 o spracovávaní osobných údajov spoločnosťou Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT), PS 128.

(10) Stanovisko z 20. decembra 2007, op.cit.

(11) Pozri návrh rámcového rozhodnutia Rady o využívaní údajov z osobných záznamov o cestujúcich (PNR) na účely vynucovania práva, uvedený v poznámke pod čiarou 8, o ktorom sa v súčasnosti rokuje v Rade.

uplatniteľného na podmienky spolupráce medzi subjektmi verejného a súkromného sektora: mali by pravidlá vychádzať z kvality prevádzkovateľa údajov (súkromný sektor) alebo zo sledovaného účelu (presadzovanie práva)? Deliacia čiara medzi prvým a tretím pilierom nie je vôbec jasná v situáciách, keď sa povinnosť spracovávania údajov na účely presadzovania práva ukladá subjektom súkromného sektora. V tomto kontexte je významné, že generálny advokát Bot vo svojom poslednom stanovisku vo veci uchovávaní údajov⁽¹²⁾ navrhuje stanovenie hranice v týchto situáciách, ale k tomuto návrhu dodáva: „Táto hranica môže byť samozrejme predmetom kritiky a z určitých hľadísk sa môže zdať umelou.“ EDPS tiež poznamenáva, že rozsudok Súdneho dvora vo veci PNR⁽¹³⁾ úplne neodpovedá na otázku týkajúcu sa uplatniteľného právneho rámca. Napríklad skutočnosť, že na niektoré činnosti sa nevzťahuje smernica 95/46/ES, automaticky neznamená, že tieto činnosti sa môžu regulovať v rámci tretieho piliera. V dôsledku toho možno vytvára medzeru, pokiaľ ide o uplatniteľné právne predpisy, a v každom prípade spôsobuje právnu neistotu v súvislosti s právnymi zárukami dostupnými dotknutým osobám.

23. Z tohto hľadiska EDPS zdôrazňuje, že sa musí zabezpečiť, aby budúci nástroj so všeobecnými zásadami ochrany údajov ako taký nemohol legalizovať transatlantické prenosy osobných údajov medzi subjektmi súkromného a verejného sektora. Tento prenos sa môže začleniť do budúceho nástroja len ak:

— sa budúcim nástrojom stanoví, že prenos sa povoľuje, len ak sa ukáže, že je absolútne nevyhnutný na osobitný účel, o ktorom sa bude rozhodovať v každom jednotlivom prípade,

— prenos samotný je zabezpečený prísnyimi opatreniami na ochranu údajov (ako sa opisuje v tomto stanovisku).

Okrem toho si EDPS všimá neistotu v súvislosti s uplatniteľným rámcom ochrany údajov a preto v každom prípade požaduje, aby sa prenos osobných údajov medzi subjektmi súkromného a verejného sektora nezahrnul do právnych predpisov, ktoré v súčasnosti platia v EÚ.

— Medzi orgánmi verejnej moci:

24. Presný rozsah výmeny informácií je nejasný. Ako prvý krok v ďalšej práci na spoločnom nástroji by sa mal vyjasniť očakávaný rozsah pôsobnosti takéhoto nástroja. Zostávajú najmä otázky:

— či, pokiaľ ide o databázy nachádzajúce sa v EÚ, by bol nástroj zameraný na centralizované databázy (častočne) spravované EÚ, ako sú napríklad databázy Europolu a Eurojustu, alebo decentralizované databázy spravované členskými štátmi, alebo obe,

— či sa rozsah pôsobnosti nástroja rozširuje na vzájomne prepojené siete, to znamená, či sa predpokladané záruky budú vzťahovať na údaje, ktoré sa vymieňajú medzi členskými štátmi alebo agentúrami, tak v EÚ ako aj v USA,

— či by sa nástroj vzťahoval iba na výmenu medzi databázami v oblasti presadzovania práva (polícia, súdnictvo, možno aj colné orgány) alebo aj inými databázami, ako sú napríklad databázy v oblasti daní,

— či by sa nástroj týkal aj databáz národných bezpečnostných agentúr alebo by týmto agentúram umožňoval prístup k databázam v oblasti presadzovania práva na území druhej zmluvnej strany (navzájom medzi EÚ a USA),

— či by sa nástroj vzťahoval na jednotlivé prenosy informácií alebo trvalý prístup k existujúcim databázam. V dôsledku tejto poslednej hypotézy by určite vznikli otázky súvisiace s proporčnosťou, ako sa o tom pojednáva ďalej v kapitole V, bode 3.

Účel presadzovania práva

25. Vymedzenie účelu novej dohody tiež ponecháva priestor na vznik neistoty. Účely presadzovania práva sa jasne uvádzajú v úvode, ako aj v prvej zásade uvedenej v prílohe správy, a ďalej sa analyzujú v kapitole IV. EDPS už uviedol, že na základe týchto vyhlásení sa zdá, že výmena údajov by sa sústreďovala na záležitosti tretieho piliera, ale mohlo by byť otázne, či je to len prvý krok smerom k širšej výmene informácií. Zdá sa byť jasné, že účely „verejnej bezpečnosti“ uvedené v správe zahŕňajú boj proti terorizmu, organizovanej trestnej činnosti a iným trestným činom. Má však umožňovať aj výmenu údajov v mene iných verejných záujmov, ako napríklad možných rizík pre verejnú zdravie?

26. EDPS odporúča obmedziť účel na presne určené spracovanie údajov a odôvodniť politické rozhodnutia vedúce k takémuto vymedzeniu účelu.

⁽¹²⁾ Stanovisko generálneho advokáta Bota zo 14. októbra 2008, Írsko/Európsky parlament a Rada, (Vec C-301/06), bod 108.

⁽¹³⁾ Rozsudok Súdneho dvora z 30. mája 2006, Európsky parlament/Rada Európskej únie (C-317/04) a Komisia Európskych spoločenstiev (C-318/04, spojené veci C-317/04 a C-318/04, Zb. [2006], s. I-4721).

Priestor všeobecnej transatlantickej bezpečnosti

27. Široký záber tejto správy by sa mal zaradiť do rámca priestoru všeobecnej transatlantickej bezpečnosti, o ktorej rokovala takzvaná „skupina pre budúcnosť“⁽¹⁴⁾. Správa tejto skupiny vydaná v júni 2008 sa zameriava na vonkajší rozmer politiky vnútorných vecí. Presadzuje sa v nej, aby „Európska únia do roku 2014 prijala rozhodnutie o politickom ciele vytvoriť so Spojenými štátmi euro-atlantický priestor spolupráce v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti“. Takáto spolupráca by išla nad rámec bezpečnosti v prísnom slova zmysle a zahŕňala by prinajmenšom oblasti, ktorými sa zaoberá súčasná hlava IV Zmluvy o založení ES, ako napríklad prístahovalectvo, víza a azyl, ako aj spoluprácu v oblasti občianskeho práva. Je potrebné preskúmať, do akej miery by dohoda o základných zásadách ochrany údajov, ako napríklad zásadách uvedených v správe KSVÚ, mohla a mala byť základom pre výmenu informácií v takejto rozsiahlej oblasti.
28. Predpokladá sa, že v roku 2014 by už štruktúra tvorená piliermi nemala existovať a pre ochranu údajov v EÚ samotnej bude existovať jeden právny základ (vychádzajúci z Lisabonskej zmluvy, článku 16 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Skutočnosť, že na úrovni EÚ existuje harmonizácia, pokiaľ ide o reguláciu ochrany údajov, neznamená, že akoukoľvek dohodou s treťou krajinou by sa mohol umožniť prenos akýchkoľvek osobných údajov, nech by to už bolo na akýkoľvek účel. V závislosti od kontextu a podmienok spracovania by sa pre konkrétne oblasti, ako napríklad presadzovanie práva, mohli vyžadovať upravené záruky ochrany údajov. EDPS odporúča zohľadniť dôsledky týchto rôznych aspektov pri príprave budúcej dohody.

III.2. Povaha dohody*Európsky inštitucionálny rámec*

29. V každom prípade je z krátkodobého hľadiska podstatné určiť, v rámci ktorého piliera sa má o dohode rokovať. Je to potrebné najmä z hľadiska vnútorného regulačného rámca ochrany údajov, ktorý takáto dohoda ovplyvní. Bude to prvý pilier – hlavne smernica 95/46/ES so svojim osobitným režimom prenosu údajov do tretích krajín – alebo rámec tretieho piliera s menej prísnyim režimom prenosov do tretích krajín⁽¹⁵⁾?
30. Zatiaľ čo účely presadzovania práva prevažujú, ako už bolo uvedené, správa KSVÚ sa zmieňuje o zbere údajov od subjektov súkromného sektora a účely možno vykladať v širokom zmysle, ktorý môže ísť nad rámec bezpečnosti,

vrátane napr. otázok prístahovalectva a kontroly hraníc, ale možno aj verejného zdravia. Vzhľadom na tieto neurčitosti by bolo rozhodne lepšie počkať na harmonizáciu pilierov na základe práva EÚ, ako sa predpokladá v Lisabonskej zmluve, s cieľom jasne ustanoviť právny základ pre rokovania a presnú úlohu európskych inštitúcií, najmä Európskeho parlamentu a Komisie.

Závazný charakter nástroja

31. Malo by sa jasne stanoviť, či závery rokovaní povedú k memorande o porozumení alebo inému nezáväznému nástroju, alebo či sa premietnu do záväznej dohody.
32. EDPS podporuje v správe uprednostňovanú záväznú dohodu. Podľa názoru EDPS je oficiálna záväzná dohoda nepostrádateľnou podmienkou akéhokoľvek prenosu údajov mimo EÚ, a to bez ohľadu na účel ich prenosu. Žiadny prenos údajov do tretej krajiny sa nemôže uskutočniť bez primeraných podmienok a bezpečnostných opatrení zahrnutých do osobitného (a záväzného) právneho rámca. Inými slovami, memorandum o porozumení alebo iný nezáväzný nástroj môže byť užitočný na to, aby poskytol usmernenie na rokovania o ďalších záväzných dohodách, ale nikdy nemôže nahradiť potrebu záväznej dohody.

Priamy účinok

33. Ustanovenia nástroja by mali byť záväzné rovnako tak pre USA, ako aj EÚ a jej členské štáty.
34. Ďalej by sa malo zabezpečiť, aby jednotlivci boli oprávnení uplatňovať svoje práva a najmä dosiahnuť nápravu na základe dohodnutých zásad. Podľa EDPS možno tento výsledok dosiahnuť najlepšie vtedy, keď sa zásadné ustanovenia nástroja sformulujú tak, aby mali priamy účinok na obyvateľov Európskej únie a mohli sa uplatňovať v konaní pred súdom. V nástroji sa preto musí jasne stanoviť priamy účinok ustanovení medzinárodnej dohody, ako aj podmienky jej transpozície do vnútorného práva EÚ a vnútroštátneho práva s cieľom zabezpečiť účinnosť opatrení.

Súvislosť s inými nástrojmi

35. Základným problémom je aj rozsah pôsobnosti dohody, pokiaľ ide o to, v akom rozsahu sa uplatňuje samostatne alebo v akom sa musí doplniť v každom jednotlivom prípade ďalšími dohodami o špecifických výmenách údajov. Je skutočne otázne, či by sa jedinou dohodou

⁽¹⁴⁾ Správa neformálnej poradnej skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti európskej politiky vnútorných vecí, „Sloboda, bezpečnosť, súkromie – európske vnútorné veci v otvorenom svete“, jún 2008, dostupná na webovej stránke register.consilium.europa.eu

⁽¹⁵⁾ Pozri články 11 a 13 rámcového rozhodnutia o ochrane údajov uvedeného v bode 7 tohto stanoviska.

mohli primeraným spôsobom, s jediným súborom noriem, riešiť rôzne osobitosti spracovania údajov v treťom pilieri. Je ešte pochybné, že by bez dodatočných rokovaní a bezpečnostných opatrení umožňovala paušálne schválenie každého prenosu údajov bez ohľadu na účel a povahu predmetných údajov. Okrem toho dohody s tretími krajinami nie sú nevyhnutne trvalé, keďže môžu súvisieť so špecifickými hrozbami, môžu byť predmetom preskúmania a môžu sa na ne vzťahovať doložky o zániku. Na druhej strane, spoločné minimálne normy uznané v záväznom nástroji by mohli uľahčiť každú ďalšiu diskusiu o prenose osobných údajov vo vzťahu k osobitnej databáze alebo operáciám spracovania.

36. EDPS by preto namiesto alternatívy spočívajúcej v samostatnej zmluve uprednostnil vypracovanie minimálneho súboru kritérií na ochranu údajov, ktoré by mali v každom jednotlivom prípade dopĺňať dodatočné osobitné ustanovenia, ako sa uvádza v správe KSVÚ. Tieto dodatočné osobitné ustanovenia sú podmienkou toho, aby sa v osobitnom prípade umožnil prenos údajov. Tým by sa podporil harmonizovaný prístup v zmysle ochrany údajov.

Uplatňovanie na platné nástroje

37. Malo by sa tiež preskúmať, ako by sa možná všeobecná dohoda uplatňovala spolu s už platnými dohodami uzatvorenými medzi EÚ a USA. Malo by sa vziať do úvahy, že tieto platné dohody nemajú rovnakú záväznú povahu: je potrebné uviesť najmä dohodu o PNR (tú, ktorá predstavuje väčšiu právnu istotu), dohody o Europole a Eurojuste alebo výmenu listov v prípade SWIFT⁽¹⁶⁾. Dopĺňal by tento nový všeobecný rámec platné nástroje, alebo by ním ostali nedotknuté, pričom nový rámec by sa uplatňoval iba na budúce výmeny osobných údajov? Podľa názoru EDPS by si právna jednotnosť vyžadovala harmonizovaný súbor pravidiel, ktoré by sa vzťahovali na súčasné, ako aj budúce záväzné dohody o prenosoch údajov a dopĺňali by ich.
38. Výhodou uplatnenia všeobecnej dohody na platné nástroje by bolo posilnenie ich záväzného charakteru. To by bolo obzvlášť vítané vzhľadom na nástroje, ktoré nie sú právne záväzné, ako napríklad výmena listov v prípade SWIFT, pretože by to aspoň prinieslo súlad so súborom všeobecných zásad týkajúcich sa súkromia.

IV. VŠEOBECNÉ PRÁVNE POSÚDENIE

39. V tejto kapitole sa zväzuje, ako by sa mala posudzovať úroveň ochrany poskytovanej určitým rámcom alebo

nástrojom vrátane otázok kritérií, ktoré by sa mali použiť, a základných potrebných požiadaviek.

Primeraná úroveň ochrany

40. Podľa EDPS by malo byť jasné, že jedným z hlavných prínosov budúceho nástroja by malo byť, aby sa prenos osobných údajov do Spojených štátov uskutočnil iba pokiaľ orgány v Spojených štátoch zaručia primeranú úroveň ochrany (a naopak).
41. EDPS sa domnieva, že dostatočné záruky, pokiaľ ide o úroveň ochrany osobných údajov, by zabezpečila iba skutočná skúška primeranosti. Je toho názoru, že všeobecná rámcová dohoda s rozsahom pôsobnosti takým širokým, akým je rozsah pôsobnosti správy KSVÚ, by sama osebe len ťažko prešla skutočnou skúškou primeranosti. Primeranosť všeobecnej dohody by sa mohla uznať iba vtedy, ak by ju z hľadiska primeranosti doplnili osobitné dohody uzatvorené zvlášť pre každý jednotlivý prípad.
42. Posúdenie úrovne ochrany, ktorú poskytujú tretie krajiny, nie je neobvyklou praxou, najmä pre Európsku komisiu: podľa prvého piliera je primeranosť požiadavkou na prenos. Merala sa pri viacerých príležitostiach podľa článku 25 smernice 95/46 na základe osobitných kritérií, pričom sa potvrdila rozhodnutiami Európskej komisie⁽¹⁷⁾. V rámci tretieho piliera sa takýto systém výslovne nepredpokladá: meranie primeranosti ochrany sa stanovuje iba v osobitných situáciách podľa článkov 11 a 13 doteraz neprijatého rámcového rozhodnutia o ochrane údajov⁽¹⁸⁾ a ponecháva sa na členské štáty.
43. V tomto prípade sa rozsah skúšky týka účelov presadzovania práva a rokovania vedie Komisia pod dohľadom Rady. Kontext je odlišný od hodnotenia zásad „bezpečného prístavu“ alebo primeranosti kanadských právnych predpisov a súvisí viac s poslednými rokovaniami o PNR s USA a Austráliou, ktoré sa uskutočnili v právnom rámci tretieho piliera. Zásady KSVÚ sa však uviedli aj v kontexte programu bezvízového styku, ktorý sa týka hraníc a prisťahovalectva, a preto ide o záležitosti prvého piliera.
44. EDPS odporúča, aby akékoľvek zisťovanie primeranosti na základe budúceho nástroja vychádzalo zo skúseností

⁽¹⁷⁾ Rozhodnutia Komisie o primeranosti ochrany osobných údajov v tretích krajinách vrátane Argentíny, Kanady, Švajčiarska, Spojených štátov, ostrova Guernsey, ostrovov Man a Jersey sú dostupné na webovej stránke: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/thridcountries/index_en.htm

⁽¹⁸⁾ Obmedzuje sa na prenos údajov, ktoré sa získali od príslušného orgánu v inom členskom štáte, z členského štátu do tretej krajiny alebo v prospech medzinárodného orgánu.

⁽¹⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 2.

v týchto rôznych oblastiach. Odporúča ďalší vývoj pojmu „primeranosť“ v kontexte budúceho nástroja na základe podobných kritérií, ako sa použili pri predchádzajúcich určeníach primeranosti.

Vzájomné uznávanie – reciprocita

45. Druhý prvok úrovne ochrany sa týka vzájomného uznávania systémov EÚ a USA. V správe KSVÚ sa v tejto súvislosti uvádza, že cieľom bude „získať vzájomné uznanie účinnosti systémov ochrany súkromia a údajov oboch strán v oblastiach, na ktoré sa tieto zásady vzťahujú“⁽¹⁹⁾, a dosiahnuť rovnocenné a recipročné uplatňovanie právnych predpisov na ochranu súkromia a osobných údajov.
46. Z pohľadu EDPS je zrejmé, že vzájomné uznávanie (alebo reciprocita) je možné len vtedy, ak je zaručená primeraná úroveň ochrany. Inými slovami, budúci nástroj by mal harmonizovať minimálnu úroveň ochrany (na základe zisťovania primeranosti pri zohľadnení potreby osobitných dohôd v každom jednotlivom prípade). Reciprocita by sa mohla uznávať iba na základe tohto predpokladu.
47. Prvým prvkom, ktorý by sa mal zohľadniť, je reciprocita zásadných ustanovení o ochrane údajov. Podľa názoru EDPS by sa v dohode mala riešiť koncepcia reciprocity zásadných ustanovení o ochrane údajov spôsobom zabezpečujúcim na jednej strane to, aby spracovanie údajov v rámci územia EÚ (a USA) plne rešpektovalo vnútroštátne právne predpisy o ochrane údajov, a na druhej strane, aby spracovanie údajov, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti dohody, mimo krajiny pôvodu rešpektovalo zásady ochrany údajov, ktoré obsahuje dohoda.
48. Druhým prvkom je reciprocita mechanizmu nápravy. Malo by sa zabezpečiť, aby európski občania mali primerané prostriedky nápravy, ak sa údaje, ktoré sa ich týkajú, spracovávajú v Spojených štátoch (bez ohľadu na to, ktoré právne predpisy sa na toto spracovávanie vzťahujú), ale podobne aby Európska únia a jej členské štáty poskytovali rovnaké práva občanom USA.
49. Tretím prvkom je reciprocita v prístupe orgánov presadzovania práva k osobným údajom. Ak akýkoľvek nástroj umožňuje orgánom Spojených štátov prístup k údajom pochádzajúcim z Európskej únie, reciprocita by znamenala, že v súvislosti s údajmi pochádzajúcimi z USA by sa rovnaký prístup umožnil orgánom EÚ. Reciprocita nesmie poškodzovať účinnosť ochrany dotknutých osôb. Toto je podmienka, na základe ktorej sa orgánom presadzovania práva umožní „transatlantický“ prístup. Konkrétne to znamená, že:

— orgánom Spojených štátov by sa nemal umožniť priamy prístup k údajom v rámci územia EÚ (a naopak). Poskytnúť by sa mal iba nepriamy prístup na základe systému aktívneho zasielania údajov.

— Tento prístup by sa mal uskutočňovať pod kontrolou orgánov na ochranu údajov a justičných orgánov v krajine, kde k spracovaniu údajov dochádza.

— Prístup orgánov Spojených štátov k databázam v rámci EÚ by mal rešpektovať zásadné ustanovenia o ochrane údajov (pozri vyššie) a mala by sa zabezpečiť úplná náprava v prospech dotknutej osoby.

Presnosť nástroja

50. Veľmi dôležitá je špecifikácia podmienok posudzovania (primeranosť, rovnocennosť, vzájomné uznávanie), pretože určuje obsah (v zmysle presnosti), právnu istotu a účinnosť ochrany. Obsah budúceho nástroja musí byť presný a správny.
51. Okrem toho by malo byť jasné, že každá osobitná dohoda uzavretá ako ďalší krok bude aj tak musieť obsahovať podrobné a úplné bezpečnostné opatrenia na ochranu údajov týkajúce sa predmetu predpokladanej výmeny údajov. Iba takáto dvojité úroveň konkrétnych zásad na ochranu údajov by zabezpečila dokonalé zladenie všeobecnej dohody a osobitných dohôd, ako sa uvádza už v bodoch 35 a 36 tohto stanoviska.

Vypracovanie vzoru pre iné tretie krajiny

52. Rozsah, v akom by dohoda s USA mohla byť vzorom pre iné tretie krajiny, si vyžaduje osobitnú pozornosť. EDPS poznamenáva, že v uvedenej správe skupiny pre budúcnosť sa ako strategický partner EÚ uvádza okrem USA aj Rusko. Pokiaľ sú zásady neutrálne a v súlade so základnými bezpečnostnými opatreniami EÚ, mohli by predstavovať užitočný precedens. Avšak špecifiká spojené napr. s právnym rámcom prijímajúcej krajiny alebo účelom prenosu by zabránili dohode jednoducho transponovať. Rovnako rozhodujúci bude stav demokracie v tretích krajinách: malo by byť isté, že dohodnuté zásady budú v prijímajúcej krajine skutočne zaručené a dodržané.

Aké by mali byť kritériá na posúdenie úrovne ochrany?

53. Implicitná alebo explicitná primeranosť by v každom prípade mala byť v súlade s medzinárodným a

⁽¹⁹⁾ Písmo A. Závazná medzinárodná dohoda, s. 8.

európskym právnym rámcom, a najmä spoločne dohodnutými bezpečnostnými opatreniami na ochranu údajov. Tieto sú zakotvené v usmerneniach Organizácie Spojených národov, dohovore 108 Rady Európy a jeho dodatkovom protokole, usmerneniach OECD a v návrhu rámcového rozhodnutia o ochrane údajov, ako aj, pokiaľ ide o aspekty prvého piliera, v smernici 95/46/ES⁽²⁰⁾. Všetky tieto nástroje obsahujú podobné zásady, ktoré sa v širšom zmysle uznávajú ako základ ochrany osobných údajov.

54. Je o to dôležitejšie, aby sa náležite zohľadnili uvedené zásady, berúc do úvahy vplyv určitej novej dohody, akou je dohoda, ktorá sa očakáva podľa správy KSVÚ. Situácia, v ktorej by bol určitý nástroj zameraný na celý sektor tretej krajiny týkajúci sa *presadzovania práva*, by nemala precedens. Platné rozhodnutia o primeranosti v prvom pilieri a dohody uzatvorené s tretími krajinami v treťom pilieri EÚ (Europol, Eurojust) vždy súviseli s osobitným prenosom údajov, zatiaľ čo v tomto prípade by sa mohli vykonávať prenosi v oveľa širšom rozsahu, ak berieme do úvahy sledovaný široký účel (boj proti trestným činom, národná a verejná bezpečnosť, ochrana hraníc) a neznámy počet dotknutých databáz.

Základné požiadavky

55. Podmienky, ktoré by sa mali v kontexte prenosov osobných údajov do tretích krajín dodržiavať, sa stanovili v pracovnom dokumente pracovnej skupiny článku 29⁽²¹⁾. Každá dohoda o minimálnych zásadách ochrany súkromia by mala úspešne prejsť skúškou dodržiavania podmienok zabezpečujúcich účinnosť bezpečnostných opatrení na ochranu údajov.

- Požiadavky týkajúce sa podstaty: zásadami ochrany údajov by sa mala zabezpečovať vysoká úroveň ochrany a mali by sa spĺňať normy v súlade so zása-

⁽²⁰⁾ — Usmernenia Organizácie Spojených národov o počítačových súboroch osobných údajov, ktoré prijalo Valné zhromaždenie 14. decembra 1990, dostupné na webovej stránke: www.unhchr.ch/html/menu3/b/71.htm

— dohovor Rady Európy o ochrane jednotlivcov pri automatickom spracovaní osobných údajov, 28. januára 1981, dostupný na webovej stránke: www.conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/html/108.htm

— usmernenia OECD o ochrane súkromia a cezhraničných tokoch osobných údajov prijaté 23. septembra 1980, dostupné na webovej stránke: www.oecd.org/document/20/0,3343,en_2649_34255_15589524_1_1_1_1,00.html

— rámcové rozhodnutie Rady o ochrane osobných údajov spracúvaných v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, dostupné na webovej stránke: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossierId=193371

— smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov, Ú. v. ES L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽²¹⁾ Pracovný dokument z 24. júla 1998 o prenosoch osobných údajov do tretích krajín: uplatňovanie článkov 25 a 26 smernice EÚ o ochrane údajov; PS12.

dami EÚ. Z tohto hľadiska bude 12 zásad uvedených v správe KSVÚ predmetom ďalšej analýzy v kapitole V tohto stanoviska.

- Požiadavky týkajúce sa osobitosti: v závislosti od povahy dohody a najmä toho, či predstavuje oficiálnu medzinárodnú dohodu, by sa v záujme umožnenia účinného vykonávania mali pravidlá a postupy uviesť dostatočne podrobne.

- Požiadavky týkajúce sa dohľadu: s cieľom zabezpečiť dodržiavanie dohodnutých pravidiel by sa mali zaviesť osobitné mechanizmy kontroly, tak internej (audity), ako aj externej (preskúmania). Tieto mechanizmy musia byť rovnako prístupné obojstranným stranám dohody. Dohľad zahŕňa mechanizmy zabezpečujúce dodržiavanie podmienok na makroúrovni, ako sú napríklad mechanizmy spoločného preskúmania, ako aj dodržiavanie na mikroúrovni, ako napríklad individuálna náprava.

56. Okrem týchto troch základných požiadaviek by sa osobitná pozornosť mala venovať špecifikám spojeným so spracovaním osobných údajov v kontexte presadzovania práva. Toto je vskutku oblasť, v ktorej sa na základné práva môžu vzťahovať určité obmedzenia. Mali by sa preto prijať opatrenia, ktorými by sa kompenzovalo obmedzenie práv jednotlivcov, najmä so zreteľom na nasledujúce aspekty, pokiaľ ide o vplyv na jednotlivca:

- Transparentnosť: v kontexte presadzovania práva by sa mohli obmedziť informácie a prístup k osobným údajom, napríklad vzhľadom na potreby diskrétného vyšetrovania. Zatiaľ čo v rámci EÚ sa doplnkové mechanizmy tradične zavádzajú v záujme kompenzácie tohto obmedzenia základných práv (pričom sa do nich často zapájajú nezávislé orgány na ochranu údajov), musí sa zabezpečiť, aby pri prenose informácií do tretej krajiny existovali podobné kompenzačné mechanizmy.

- Náprava: z uvedených dôvodov by jednotlivci mali využívať výhody vyplývajúce z alternatívnych možností obrany svojich práv, najmä prostredníctvom nezávislého orgánu dohľadu a na súde.

- Uchovávanie údajov: opodstatnenie lehoty uchovávania údajov by mohlo byť netransparentné. Musia sa prijať opatrenia, aby to nebránilo účinnému uplatňovaniu práv zo strany dotknutých osôb alebo orgánov dohľadu.

— Zodpovednosť orgánov presadzovania práva: kontrolné mechanizmy zabezpečované zúčastnenými stranami – jednotlivcami alebo inštitúciami – nemôžu byť pri neexistencii skutočnej transparentnosti v žiadnom prípade komplexné. Napriek tomu by bolo zásadne dôležité, aby sa vzhľadom na citlivosť údajov a donucovacie opatrenia, ktoré sa na základe spracovania údajov môžu proti jednotlivcom prijať, takéto kontroly pevne zaviedli. Zodpovednosť je rozhodujúcim prvkom, pokiaľ ide o vnútroštátne kontrolné mechanizmy prijímajúcej krajiny, ale aj so zreteľom na možnosti preskúmania zo strany krajiny alebo regiónu pôvodu údajov. Takéto mechanizmy preskúmania sa očakávajú v osobitných dohodách, ako je dohoda o PNR, a EDPS rozhodne odporúča, aby sa zahrnuli aj do všeobecného nástroja.

V. ANALÝZA ZÁSAD

Úvod

57. V tejto kapitole sa analyzuje 12 zásad uvedených v dokumente KSVÚ, a to z tohto pohľadu:

— Tieto zásady dokazujú, že USA a EÚ majú určité spoločné názory na úroveň zásad, keďže si možno všimnúť podobnosti so zásadami uvedenými v dohovore 108.

— Dohoda o úrovni zásad však nepostačuje. Na zabezpečenie súladu by bol dostatočne účinný právny nástroj.

— EDPS vyjadruje poľutovanie nad tým, že k zásadám nie je pripojená dôvodová správa.

— Pred začatím opisovania týchto zásad by malo byť jasné, že obe strany chápu použité výrazy rovnako, napríklad pokiaľ ide o pojem „osobné údaje“ alebo „chránení jednotlivci“. V tomto zmysle by bolo vítané vymedzenie pojmov.

1. Špecifikácia účelu

58. V prvej zásade uvedenej v prílohe k správe KSVÚ sa uvádza, že osobné údaje sa spracovávajú na zákonné účely presadzovania práva. Ako sa uvádza vyššie, v prípade Európskej únie sa to týka predchádzania, odhaľovania, vyšetrovania alebo stíhania trestných činov. V prípade USA však výklad pojmu „presadzovanie práva“ presahuje rámec trestných činov a zahŕňa „ochranu hraníc, verejnú bezpečnosť a účely národnej bezpečnosti“. Dôsledky takýchto nezrovnalostí medzi účelmi, ktoré uvádza EÚ a USA, nie sú jasné. Zatiaľ čo v správe sa uvádza, že v praxi sa účely môžu do značnej miery

zhodovať, smerodajným zostáva presne vedieť, do akej miery sa nezhodujú. Vzhľadom na vplyv opatrení prijímaných voči jednotlivcom sa v oblasti presadzovania práva musí zásada obmedzenia účelu prísne dodržiavať a uvedené účely musia byť jasné a ohraničené. Pri zohľadnení reciprocity predpokladanej v správe sa aj zblížovanie týchto účelov javí ako podstatné. Stručne vyjadrené, je potrebné objasnenie chápania tejto zásady.

2. Úplnosť/kvalita údajov

59. EDPS víta ustanovenie, na základe ktorého sa vyžadujú presné, relevantné, včasné a úplné osobné údaje tak, ako je to potrebné na zákonné spracovanie. Takáto zásada je základnou podmienkou každého efektívneho spracovania údajov.

3. Potrebnosť/proporcionalita

60. Touto zásadou sa vytvára jasné prepojenie medzi získanými informáciami a potrebnosťou týchto informácií na splnenie účelu presadzovania práva ustanoveného právnymi predpismi. Táto požiadavka právneho základu je pozitívnym prvkom pre posúdenie legitímnosti spracovania. EDPS napriek tomu poznamenáva, že hoci sa tým posilňuje právna istota spracovania, právny základ takéhoto spracovania tvoria právne predpisy tretej krajiny. Právne predpisy tretej krajiny samy osebe nemôžu tvoriť legitímny základ pre prenos osobných údajov⁽²²⁾. Zdá sa, že v kontexte správy KSVÚ sa predpokladá, že legitímnosť právnych predpisov tretej krajiny, t. j. Spojených štátov, sa v zásade uznáva. Malo by sa však pamätať na to, že ak sa takéto odôvodnenie môže považovať v tomto prípade za oprávnené – pričom Spojené štáty sa považujú za demokratický štát – rovnaký postup by neplatil a nemohol byť transponovaný na vzťahy s akoukoľvek inou treťou krajinou.

61. Podľa prílohy k správe KSVÚ musí byť každý prenos osobných údajov relevantný, potrebný a primeraný. EDPS zdôrazňuje, že spracovanie nesmie v záujme proporcionality neprimerane narúšať súkromie a spôsoby spracovania musia byť vyvážené tak, aby zohľadňovali práva a záujmy dotknutých osôb.

62. Z tohto dôvodu by sa mal prístup k informáciám uskutočňovať na základe individuálneho prístupu v každom jednotlivom prípade, a to v závislosti od praktických potrieb v kontexte konkrétneho vyšetrovania. Trvalý prístup zo strany orgánov tretej krajiny činných v oblasti presadzovania práva k databázam nachádzajúcim sa v EÚ by sa považoval za disproportionalný a nedostatočne

⁽²²⁾ Pozri najmä článok 27 písm. c) a e) smernice 95/46/ES. Pracovná skupina článku 29 vo svojom stanovisku 6/2002 z 24. októbra 2002 o prenose zoznamu informácií o cestujúcich a iných údajov z leteckých spoločností Spojeným štátom uviedla, že „nezdá sa byť akceptovateľné, aby jednostranné rozhodnutie prijaté treťou krajinou z dôvodov jej vlastného verejného záujmu viedlo k rutinnému a hromadnému prenosu údajov chránených podľa tejto smernice“.

oprávnený. EDPS pripomína, že dokonca aj v kontexte platných dohôd o výmene údajov, napr. v prípade dohody o PNR, sa pri výmene údajov vychádza z konkrétnych okolností a uskutočňuje sa počas obmedzeného časového obdobia ⁽²³⁾.

63. Podľa rovnakej logiky by sa mala regulovať aj lehota uchovávaní údajov: údaje by sa mali uchovávať len na dobu, počas ktorej sú potrebné, a to vzhľadom na konkrétny sledovaný účel. Ak v súvislosti s určeným účelom už nie sú relevantné, mali by sa odstrániť. EDPS sa dôrazne stavia proti vytváraniu systémov uchovávaní údajov, v ktorých by sa údaje o jednotlivcoch, ktorí nie sú podozriví, uchovávali s cieľom ich novej potreby v budúcnosti.

4. Bezpečnosť informácií

64. V zásadách sú vypracované opatrenia a postupy na ochranu údajov pred zneužitím, pozmeňovaním a inými rizikami, ako aj ustanovenie, ktorým sa prístup obmedzuje na oprávnených jednotlivcov. EDPS považuje tento rozsah ochrany za uspokojivý.
65. Okrem toho by sa táto zásada mohla doplniť ustanovením, v ktorom by sa uvádzalo, že by sa mali viesť záznamy o osobách, ktoré majú prístup k údajom. Tým by sa posilnila účinnosť bezpečnostných opatrení na obmedzenie prístupu a zabránilo by sa zneužívaniu údajov.
66. Okrem toho by sa malo predpokladať vzájomné informovanie v prípade porušenia bezpečnosti: príjemcovia v USA, ako aj v EÚ by boli zodpovední za informovanie svojich partnerov v prípade, že údaje, ktoré prijali, boli predmetom nezákonného zverejnenia. To prispieje k zvýšeniu zodpovednosti vo vzťahu k bezpečnému spracovaniu údajov.

5. Osobitné kategórie osobných údajov

67. Zásada zákazu spracovania citlivých údajov je podľa názoru EDPS značne oslabená výnimkou, na základe ktorej sa umožňuje akékoľvek spracovanie citlivých údajov, pre ktoré poskytujú vnútroštátne právne predpisy „primerané bezpečnostné opatrenia“. Práve z dôvodu citlivej povahy údajov sa musí každá výnimka zo zásady zákazu náležite a presne odôvodniť, spolu s uvedením zoznamu účelov a okolností, na základe ktorých sa určený typ citlivých údajov môže spracovať, ako aj s uvedením kvality prevádzkovateľov oprávnených na spracovanie takýchto typov údajov. Pokiaľ ide o bezpečnostné opatrenia, ktoré by sa mali prijať, EDPS sa domnieva, že citlivé údaje samotné by nemali predstavovať taký prvok, na základe ktorého by sa mohlo začať vyšetrovanie. K dispozícii by mali byť za osobitných okolností, ale iba ako doplnkové informácie v súvislosti s dotknutou osobou, ktorej vyšetrovanie už

prebieha. Tieto bezpečnostné opatrenia a podmienky sa musia v obmedzenom rozsahu vymenovať v znení tejto zásady.

6. Zodpovednosť

68. Ako sa uvádza v bodoch 55 a 56 tohto stanoviska, zodpovednosť verejnoprávnych subjektov, ktoré spracovávajú osobné údaje, sa musí zabezpečiť účinným spôsobom, pričom dohodou sa musia zaručiť spôsoby zabezpečenia tejto zodpovednosti. Je to o to dôležitejšie, ak sa vezme do úvahy nedostatok transparentnosti tradične spojený so spracovaním osobných údajov v kontexte presadzovania práva. Ak sa z tohto pohľadu uvedie, ako je to teraz v prílohe, že verejnoprávne subjekty sú zodpovedné, pričom sa ale neuvádza žiadne ďalšie vysvetlenie týkajúce sa spôsobov a dôsledkov takejto zodpovednosti, nepredstavuje to uspokojivú záruku. EDPS odporúča, aby sa takéto vysvetlenie uviedlo v znení nástroja.

7. Nezávislý a účinný dohľad

69. EDPS plne podporuje začlenenie ustanovenia, ktorým sa stanovuje nezávislý a účinný dohľad vykonávaný jedným alebo viacerými verejnými orgánmi dohľadu. Je toho názoru, že by sa malo jasne stanoviť, ako sa nezávislosť vykladá, konkrétne od koho sú tieto orgány nezávislé a voči komu sú zodpovedné. V tejto súvislosti sú potrebné kritériá, ktoré by mali zohľadňovať inštitucionálnu a funkčnú nezávislosť vo vzťahu k orgánom výkonnej moci a zákonodarným orgánom. EDPS pripomína, že ide o podstatný prvok zabezpečenia skutočného súladu s dohodnutými zásadami. Zásadne významné sú aj právomoci týchto orgánov na zasahovanie a presadzovanie, a to vzhľadom na otázku zodpovednosti verejnoprávnych subjektov, ktoré spracovávajú osobné údaje, ako sa uvádza vyššie. Ich existencia a právomoci by sa mali dotknutým osobám jasne zviditeľniť s cieľom umožniť im uplatniť si svoje práva, najmä ak v závislosti od kontextu spracovania je príslušných viacero orgánov.

70. Okrem toho EDPS odporúča, aby sa v budúcej dohode ustanovil aj mechanizmus spolupráce medzi orgánmi dohľadu.

8. Individuálny prístup a oprava údajov

71. Osobitné záruky sú potrebné v súvislosti s prístupom a opravou v kontexte presadzovania práva. V tomto zmysle EDPS víta zásadu, podľa ktorej sa jednotlivcom poskytuje/by sa mala poskytovať možnosť a prostriedky na dosiahnutie „opravy a/alebo vymazania ich osobných údajov“. Pretrvávajú však isté nejasnosti, pokiaľ ide o vymedzenie jednotlivcov (chránené by mali byť všetky dotknuté osoby a nielen občania príslušnej krajiny) a podmienok, za ktorých by jednotlivci mohli namietať voči spracovaniu

⁽²³⁾ Platnosť dohody sa skončí a dohoda prestane byť účinná sedem rokov odo dňa podpísania, ak sa strany dohody navzájom nedohodnú o jej nahradení.

ich údajov. Upresniť je potrebné „príslušné prípady“, v ktorých by sa mohla alebo nemohla vzniesť námietka. Z pohľadu dotknutých osôb by malo byť jasné, za akých okolností – v závislosti napr. od druhu orgánu, druhu vyšetrovania alebo iných kritérií – budú môcť uplatňovať svoje práva.

72. Navyše, ak neexistuje priama možnosť namietať proti spracovaniu z oprávnených dôvodov, malo by byť dostupné nepriame overenie prostredníctvom nezávislého orgánu zodpovedného za dohľad nad spracovaním.

9. Transparentnosť a oznamovanie

73. EDPS opätovne zdôrazňuje význam skutočnej transparentnosti v záujme umožnenia jednotlivcom uplatňovať svoje práva a prispievania k zodpovednosti orgánov verejnej moci, ktoré osobné údaje spracovávajú. Podporuje navrhované zásady a trvá najmä na tom, že je potrebné všeobecné a individuálne oznámenie jednotlivcov. To je zakotvené v navrhovanej zásade uvedenej v bode 9 prílohy.

74. V správe sa však v kapitole 2 A písm. B („Dohodnuté zásady“) uvádza, že v USA môže pojem „transparentnosť“ zahŕňať „samostatne alebo v kombinácii zverejnenie vo federálnom registri, individuálne oznámenie a zverejnenie v súdnom konaní“. Musí byť jasné, že uverejnenie v úradnom vestníku samo osebe nie je dostatočné na zaručenie náležitej informovanosti dotknutej osoby. Okrem potreby individuálneho oznámenia EDPS pripomína, že informácie sa musia poskytnúť vo forme a v jazyku, ktoré sú dotknutej osobe zrozumiteľné.

10. Náprava

75. S cieľom zaručiť jednotlivcom, aby mohli účinne uplatňovať svoje práva, sa im musí umožniť podať sťažnosť nezávislému orgánu na ochranu údajov, ako aj využiť opravný prostriedok pred nezávislým a nestranným súdom. Obe možnosti nápravy by mali byť rovnako dostupné.

76. Prístup k nezávislému orgánu na ochranu údajov je nevyhnutný, keďže poskytuje pružnú a menej nákladnú pomoc v určitom kontexte (presadzovania práva), ktorý môže byť pre jednotlivcov dosť nejasný. Orgány na ochranu údajov môžu poskytovať pomoc aj pri uplatňovaní práv na prístup k údajom v mene dotknutých osôb, ak výnimky týmto osobám bránia získať priamy prístup k svojim osobným údajom.

77. Prístup k justičnému systému je ďalšou a nevyhnutnou zárukou, že sa dotknuté osoby môžu domáhať nápravy

u orgánu, ktorý patrí k súčasťi demokratického systému, iného ako sú inštitúcie verejnej moci, ktoré ich údaje v skutočnosti spracovávajú. Takýto účinný opravný prostriedok pred súdom považuje Európsky súdny dvor⁽²⁴⁾ za „veľmi dôležitý pre zabezpečenie účinnej ochrany práva jednotlivca. (...) Vyjadruje všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, ktoré zdôrazňuje ústavné tradície spoločné členským štátom a je zakotvená v článkoch 6 a 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“ Existencia opravného prostriedku pred súdom sa výslovne predpokladá aj v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, ako aj v článku 22 smernice (ES) 95/46, a to bez toho, aby bol dotknutý akýkoľvek správny opravný prostriedok.

11. Automatizované jednotlivé rozhodnutia

78. EDPS víta ustanovenie, ktorým sa zabezpečujú primerané bezpečnostné opatrenia v prípade automatizovaného spracovávania osobných údajov. Poznomenáva, že rovnaké chápanie toho, čo sa myslí pod pojmom „významné nepriaznivé opatrenie týkajúce sa relevantných záujmov jednotlivca“ by vyjasnilo podmienky uplatňovania tejto zásady.

12. Ďalšie prenosy

79. Podmienky stanovené pre ďalšie prenosy sú v prípade niektorých z nich nejasné. Predovšetkým, ak ďalšie prenosy musia byť v súlade s medzinárodnými dojednaniami a dohodami medzi zasielajúcou a prijímajúcou krajinou, malo by sa upresniť, či sa to vzťahuje na dohody medzi dvomi krajinami, ktoré iniciovali prvý prenos, alebo tými dvomi krajinami, ktoré sú zapojené do ďalšieho prenosu. Podľa EDPS sú v každom prípade potrebné dohody medzi dvomi krajinami, ktoré iniciovali prvý prenos.

80. EDPS si tiež všíma veľmi široké vymedzenie „legitímnych verejných záujmov“ umožňujúcich ďalší prenos. Rozsah verejnej bezpečnosti zostáva nejasný a rozšírenie prenosov v prípade porušenia etických zásad alebo regulovaných povolaní sa v kontexte presadzovania práva javí ako neoprávnené a nadmerné.

VI. ZÁVER

81. EDPS víta spoločnú prácu orgánov EÚ a USA v oblasti presadzovania práva, v ktorej ochrana údajov predstavuje zásadnú otázku. Napriek tomu by však chcel zdôrazniť skutočnosť, že táto otázka je zložitá, najmä pokiaľ ide o jej presný rozsah a povahu, a že si preto vyžaduje dôkladnú a hĺbkovú analýzu. Vplyv transatlantického

⁽²⁴⁾ Vec 222/84, *Johnston*, Zb. [1986], s. 1651; Vec 222/86, *Heylens*, Zb. [1987], s. 4097; Vec C-97/91, *Borelli*, Zb. [1992], s. I-6313.

nástroja na ochranu údajov by sa mal starostlivo posúdiť vo vzťahu k platnému právnemu rámcu a dôsledkom pre občanov.

82. EDPS vyzýva k jasnejším a konkrétnejším ustanoveniam, najmä pokiaľ ide o tieto aspekty:

— Vyjasnenie týkajúce sa povahy nástroja, ktorý by mal byť právne záväzným, aby poskytoval dostatočnú právnu istotu;

— Dôkladné stanovenie primeranosti vychádzajúce zo základných požiadaviek zameraných na podstatu, osobitosť a aspekty dohľadu tohto systému. EDPS sa domnieva, že primeranosť všeobecného nástroja by sa mohla uznať iba vtedy, ak by sa v každom jednotlivom prípade skombinoval s adekvátnymi osobitnými dohodami;

— Ohraničenie rozsahu uplatňovania s jasným a jednotným vymedzením predmetných účelov presadzovania práva;

— Upresnenie týkajúce sa spôsobov, akými sa môžu subjekty súkromného sektora zapájať do systémov prenosu údajov;

— Dodržiavanie zásady proporcionality, ktorá znamená výmenu údajov na základe individuálneho prístupu v každom jednotlivom prípade konkrétnej potreby;

— Mechanizmy dôsledného dohľadu a mechanizmy nápravy dostupné dotknutým osobám vrátane správnych a súdnych opravných prostriedkov;

— Účinné opatrenia zaručujúce všetkým dotknutým osobám uplatňovanie ich práv bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť;

— Zapojenie nezávislých orgánov na ochranu údajov, najmä v súvislosti s dohľadom a pomocou dotknutým osobám.

83. EDPS trvá na skutočnosti, že by sa malo predísť akejkoľvek unáhlenosti pri vypracovávaní týchto zásad, pretože by to viedlo iba k neuspokojivým riešeniam s účinkami opačnými, ako sú zamýšľané účinky v zmysle ochrany údajov. V tomto štádiu by preto najlepším ďalším postupom bolo vypracovanie usmernení vedúcich k novej dohode v neskoršej etape.

84. EDPS vyzýva aj k väčšej transparentnosti, pokiaľ ide o proces vypracovávania zásad ochrany údajov. Tento nástroj môže využívať výhody plynúce z demokratickej diskusie a získať potrebnú podporu a uznanie len pri zapojení všetkých zúčastnených strán vrátane Európskeho parlamentu.

V Bruseli 11. novembra 2008

Peter HUSTINX

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov